

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені АДМІРАЛА МАКАРОВА

ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК НУК

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 17

Миколаїв
2024

Редакційна колегія збірника:

Бобіна О. В., канд. іст. наук, доц. (Миколаїв)
Вашкевич В. М., д-р філос. наук, проф. (Київ)
Гогоренко О. В., д-р філол. наук (Миколаїв)
Деркач В. М., заслужений тренер,
канд. наук з фіз. виховання та спорту, доц. (Миколаїв)
Карсканова С. В., канд. психол. наук, доц. (Миколаїв)
Коваль С. С., канд. фіз.-мат. наук, доц. (Миколаїв)
Матійко О. В., заслужений діяч мистецтв (Миколаїв)
Міняйлова А. В., канд. пед. наук, доц. (Миколаїв)
Наливайко В. С., канд. техн. наук, проф. (Миколаїв)
Трибулькевич К. Г., д-р пед. наук, доц. (Київ)
Філатова О. С., д-р філол. наук, проф. (Миколаїв)
Філіппова Н. М., канд. філол. наук, проф. (Миколаїв)
Чугуєва І. Є., канд. психол. наук, доц. (Миколаїв)
Яцунський О. С., заслужений тренер, доц. (Миколаїв)

Відповідальний за випуск: **Бобіна О. В.**

*Друкується за рішенням Вченої ради
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова
(протокол № 3 від 24.10.2024 р.)*

Гуманітарний вісник НУК: збірник наукових праць. — Випуск 17. —
Г 94 Миколаїв : Іліон, 2024. — 122 с.

У віснику опубліковані статті, що узагальнюють досвід роботи та результати досліджень у сфері вищої освіти та інших галузях знань. Основні рубрики вісника відповідають напрямам гуманітарної підготовки та соціально-гуманітарної освіти, яка здійснюється Навчально-науковим гуманітарним інститутом Національного університету кораблебудування. Вісник розрахований на викладачів, наукових працівників, фахівців, молодих науковців у сфері вищої освіти.

УДК 001(062.552)

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2024

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І ОЛІМПІЙСЬКИЙ СПОРТ

УДК 005.8:796.4

Багбеков Т. Р.

студент спеціальності 017 Фізична культура і спорт, Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), timurbagbekov@gmail.com

Савіна О. Ю.

доцент кафедри фізичного виховання та спорту, Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), oksanasavina14@gmail.com

РОЗВИТОК ТЕНІСУ ЯК ОЛІМПІЙСЬКОГО ВИДУ СПОРТУ

Проведено дослідження розвитку тенісу за кордоном та на теренах України. Проаналізовано поняття тенісу та основних складових його формування. Визначені основні фактори розвитку тенісу у світі та в Україні. Означено організації, що займаються розвитком тенісу в Україні. Описані проблеми тенісу, як олімпійського виду спорту та вказані шляхи підвищення інтересу до нього та залучення більшого числа учасників.

Ключові слова: спорт, теніс, розвиток тенісу, олімпійський та професійний спорт.

Вступ. Теніс або великий теніс – вид спорту, у якому грають двоє гравців один проти одного, або дві команди по два гравці в кожній, команда проти команди, на майданчику – корті, поділеному навіпіл поперечною сіткою. Мета гри – перекинути ракеткою м'яч через сітку на бік опонента так, щоби м'яч упав у межах майданчика суперника і той не зміг його відбити назад. Під час гри гравці використовують додаткове ігрове спорядження – ракетку, яка призначена для відбивання, зміни напрямку й потужності польоту гумового тенісного м'яча. Матч виграє той, хто отримує найбільшу кількість перемог за сетами відповідно до правил гри, що застосовуються відповідно до статі, віку тенісиста і так далі. Теніс належить до олімпійських видів спорту та має давню історію.

Мета дослідження. Дослідити історичні віхи розвитку тенісу, як олімпійського виду спорту у світі та в Україні. Означити проблеми та шляхи розвитку тенісу в Україні.

Методи дослідження. Порівняльно-історичний при дослідженні поняття тенісу та його розвитку, теоретичний аналіз і узагальнення даних наукової та методичної літератури, аналіз документальних та архівних матеріалів, вивчення досвіду провідних фахівців, аналізу і синтезу, узагальнення тощо.

Виклад основного матеріалу. Упродовж кількох століть історики хотіли встановити прямий зв'язок між цими іграми з іграми в м'яч раннього середньовіччя, але відсутність документальних підтверджень, швидше за все, залишить це питання без відповіді. В даний час дослідники витоків тенісу

схильні думати, що ігри давнини пережили повільний еволюційний процес із багатьма трансформаціями [1]. Так, відомий італійський художник Джованні Баттіста Тьєполо (Giovanni Battista Tiepolo) у картині «Смерть Гіацинта» (1751) у правому нижньому кутку зобразив ракетку з м'ячами. Безумовно, давньогрецький міфічний герой помер не від виснажливих тенісних баталій, а від попадання в голову диска, який кинув Аполлон під час змагання між ними. Проте сюжет Тьєполо наводить на думку, що живописець хотів підкреслити древнє походження тенісу. Більшість медієвістів вважають, що прообраз тенісу з'явився у Франції в XI ст. під назвою «де-пом» (фр. Jeu de Paume) (у буквальному перекладі з французького «гра долонею»). М'ячі, що мали назву «esteufs», були різної величини і ваги. Існують свідчення того, що в Парижі в 1292 було 30 ремісників (Paumiers), які виготовляли м'ячі (Esteuf). Для порівняння, наприклад, на той час у французькій столиці було 8 бібліотек та один постачальник фарб. Грали на вулицях, вимощених каменем, що покращувало відскок м'яча. Вулиці вибиралися, як правило, вузькими, щоби була можливість перетягнути їх стрічкою чи мотузкою. Гра збирала натовпи глядачів, які хворіли голосно та емоційно. Дещо пізніше в XIII–XIV ст. ігри схожі з французькою «же-де-пом» стали популярні в Італії (гра називалася «джіокко дельла палла»; «паллоне»; «паллакорда»), в Англії («гейм оф пелм»; «тенес»), в Іспанії («лонг-пом»; «курт-пом»), у Країні Басків («пелота»), у Валенсії («фронтон»).

Спочатку «де-помом» захоплювалися простолюдини, але згодом гра припала до душі французьким

ченцям. Служителі церкви грали, як правило, у галереях із кам'яною підлогою, які оточували внутрішні дворики монастирів. Ці приміщення отримали назву «Бальхауси» (Ballhaus). У рукописах, що збереглися, є оповідання абата Кохарда про популярність цієї гри серед французької чернечої братії в XII ст. Він згадує і про традицію, що існувала в Орлеані, коли єпископ за тиждень до Великодня дарував своїм парафіянам подарунки, у відповідь на що вони презентували йому в день Христового Воскресіння кілька біт (фр. *Battoir*) і набір нових м'ячів, щоб настоятель монастиря та каноніки могли грати у теніс. Ця традиція існувала й інших монастирях Франції. Згодом чернеча забава стає модною серед коронованих осіб та дворянства. За любов англійської королівської знаті до гри вона отримала назву «королівський теніс» (Royal Tennis). Але термін «королівський» був введений тільки в середині XIX ст., щоб відрізнити цю форму теніс від тенісу, який з'явився дещо пізніше під назвою «реал-теніс» (Real Tennis). Статус королів та його придворних не дозволяв грати у присутності нижчого стану. Тому, щоб уберегтися від небажаних поглядів, у багатьох замках почали будуватися криті тенісні зали з бічними галереями для глядачів дворянського стану. Такі палацові корти з'явилися в: Пуатьє, Луврі, Фонтенбло, По, Амбуаз, Комп'єні, Плессі-ле-Тур та інших замках. Гра у закритих приміщеннях отримала назву «Jeu de Courte Raume». Дослівно «courte» – короткий, що мало на увазі – корт, обмежений у довжину, на відміну від «Jeu de Longue Raume» – ігри на довгому корті, тобто на вулиці, де довжина майданчика не обмежувалася (гра мала розважальний характер, а змагання з Люнг-пому стали проводитися з 1817 р.). Передбачається, що перший закритий корт з'явився в Пуатьє (Франція) 1230 р. Але достеменно відомо, що в 1285 р. був побудований корт у Валенсії (Іспанія). Сьогодні про нього нагадує лише назва вулиці – «Вулиця джентльменів тенісного корту». Пристрасть вельмож до тенісу не тільки дала поштовх до появи закритих кортів, а й впровадження нового ігрового приладдя. Причиною тому послужили пухлини та потертості кистей рук, що з'являються в результаті багаторазових ударах долонею по жорсткому і важкому м'ячу (в історії відомі смертельні наслідки від попадання його в голову). А аристократичних шанувальників гри ця обставина ніяк не влаштовувала. Вони почали спочатку використовувати спеціальну шкіряну рукавичку, а потім дерев'яний щиток, що одягався на кисть руки. Що стосується ракетки, то вони увійшли в широкий побут у XVI ст., а перша згадка про битий вид весла відноситься до 1505 р. Хоча, англійський поет Джеффрі Чосер (Geoffrey Chaucer) у поемі «Троїл і Крессіда» (Troilus and Cressida) (1380), описуючи гру в м'яч, вживав термін «racket» (прим. авт. – Поема з аналогічною назвою є й у Шекспіра, але в ній не згадується про гру в м'яч, хоча в інших його творах причетність до тенісу його героїв зустрічається неодноразово) [1].

Якщо не брати до уваги ігор давніх греків і римлян, в яких м'яч відбивали рукою або дерев'яною палицею, то перші згадки про гру, схожу на теніс, можна також знайти в XII–XIII ст. в Італії.

Але вже за сто років теніс став привілеєм королів, дворянства. Історія свідчить, що у XIII–XIV ст. всі правлячі монархи Англії, Франції та Італії були тенісистами. Чоловіки бігали тенісним майданчиком у довгих камзолах і перуках. Їм заважали туфлі на високих підборах, незручні рукави, важкі прикраси. Жінкам доводилося ще гірше. Корсет стискав легені, а під спідницею належало носити спеціальну подушку, яка імітувала пишні форми дворянки. Зручніший одяг з'явився лише наприкінці XIX ст., а у 30-ті рр. минулого століття на кортах з'явилися спортсмени у шортах.

Найпоширенішою версією про виникнення тенісу є припущення, що в нього почали грати ченці ще в далекому XI–XII ст., у Франції. Ця гра була відома під назвою – реал-теніс, корт-теніс або же-де-пом (з франц. – гра долонею). У неї могла грати ціла компанія, як у баскетбол, кількість гравців часом доходила до 12 осіб. Гра в теніс долонею Гравюри та записи свідчать, що при появі цієї гри м'яч відбивали рукою, і лише у XVI ст. з'явилася подoba ракетки та сітки. З появою цих нововведень гра стає популярною у французьких, англійських та іспанських королів та знаті [2; 3].

Минуло ще більш ніж чотири століття, поки на ракетці з'явилися струни. Гра стала набирати ще більшої популярності, слідом за священнослужителями почали грати заможні французи. Грою була захоплена величезна кількість людей. А в 1480 р. король Франції Луї XI видав указ, який суворо регламентував процес виготовлення тенісних м'ячів. Умови наказу були такі: м'яч повинен бути набитий гарною шкірою та вовною і не містити пісок, крейду, вапно, тирсу, мох, золу чи землю. Слідом за чоловіками у XV–XVI ст. грою в м'яч захопилися і жінки. 1427 р. у Парижі молода жінка, на ім'я Марго, грала настільки блискуче, що з її швидкістю подачі м'яча могли зрівнятися лише найкращі з чоловіків-гравців.

Гра розвивалася так стрімко, що вже до кінця XVI ст. в Парижі було обладнано понад 250 спеціальних кортів, а кількість гравців перевищила сім тисяч. Залежно від уміння вести гру, поступово відбувся розподіл гравців на три категорії: новачок, партнер і майстер. Найбільші привілеї мали майстри. Їм давалося право на будівництво і володіння кортами для гри. Один з майстрів розробив у 1542 р. перші правила тенісу, але опубліковані вони були лише через 50 років. Гра здобула визнання й в англійців, які називали її «справжній теніс» (англ. *real tennis*).

Офіційно заведено вважати, що слово «теніс» виникло від старофранцузького слова «Tenèts!», яке промовляв гравець під час подачі м'яча. Згодом це слово запозичили англійці й пристосували його під свою мову, – так виникло слово «Tennis», яке й поширилося.

Правила змінювалися протягом усього розвитку гри. Так, спочатку багато років уведення м'яча в гру, тобто подача, не належала до гри, і виграти очко з подачі було неможливо.

Подача м'яча в гру здійснювалася слугами, – фр. *servani*, отже, введення м'яча в гру називалося обслуговуванням – *serviz*. Минали роки, століття і мінялися правила гри в м'яч. У наш час подача дуже важливий технічний елемент тенісу, і є засобом виграти очко та тиском на суперника. Попри зміни в тенісі, на всіх міжнародних іграх подача називається *service*.

У XVII–XIX ст., у часи Французької революції та Наполеонівських війн людям було не до занять тенісом, як у Франції, так і в інших європейських країнах. В Англії, теніс занепав після того, як він утратив заступництво короля. Але остаточно гра не була забута. І вже в 1859 р. починається новий етап у розвитку тенісу, коли вперше був проведений матч англійських університетських команд у Хейманкерті. Почалося відродження тенісу: стали створювати нові тенісні клуби. А в спортивних клубах для гри в крикет, крокет і гольф стали відкриватися тенісні секції. Вийти на світову арену тенісу заважало те, що в кожній країні правила гри були свої. Це унеможливило проведення міжнародних матчів. У середині XIX ст. сталися величезні зміни в проведенні ігор, тому що в теніс почали грати на відкритих кортах, хоча до цього гра проходила виключно у приміщеннях.

Причина того, що гра так довго проводилася в закритих приміщеннях, полягала в покритті майданчиків і матеріалі м'яча. Оскільки м'ячі були матер'яні, туго стягнуті струнами, а зверху покриті фланеллю, то вони могли відскакувати тільки від твердої кам'яної підлоги, а грати на землі або траві було неможливо. І тільки з появою гумових м'ячів відбулися докорінні зміни в тенісі. В Англії в 1874 р. завдяки майорові В. Вінгфілду виник так званий лаун-теніс (теніс на траві). У такий спосіб він узаконив теніс і його правила після того, як були запатентовані сітка, стовпчики, м'ячі, правила гри – теніс став видом спорту. Офіційні правила гри були введені в 1875 р. лондонським «Мерілебоун Крікет Клубом». Ці правила з деякими відмінностями і доповненнями діють дотепер. Лаун-теніс, а сьогодні просто теніс, швидко розповсюдився по всій Європі та інших континентах. У нього грають мільйони людей різного віку.

Невідомо, кого можна назвати винахідником сучасного лаун-тенісу або просто тенісу, проте багато хто приписує створення цієї гри в її нинішньому вигляді майору Волтеру Уінгфілду. Саме він в 1873 р. опублікував перші правила лаун-тенісу (ще одна назва гри – сферистика), правда, тоді вони відрізнялися від сучасних, більше нагадуючи популярний на той час бадмінтон. У 1875 р. було розроблено новий збір правил. У липні 1877 р. в Вімблдоні на

траві Всеанглійським клубом лаун-тенісу та крокету було проведено перший турнір з тенісу, переможцем якого став британець Спенсер Гор. У 1888 р. в Англії була утворена Асоціація лаун-тенісу, яка встановила понад 40 різних правил, багато з яких тенісисти дотримуються досі.

Паралельно лаун-теніс розвивався у США, де перші турніри стали проходити майже в той же час, що у Великій Британії. Національний чемпіонат США вперше відбувся 1881 р. Наприкінці XIX ст. у багатьох країнах теніс почав активно розвиватися, проводяться різноманітні турніри. А 1912 р. представники 12 національних асоціацій у Парижі утворили Міжнародну федерацію лаун-тенісу. До того моменту теніс уже став одним із найпопулярніших видів спорту у багатьох країнах. На Олімпійських іграх він дебютував ще в Афінах у 1896 р. (тоді було розіграно медалі в одиночному та парному розрядах у чоловіків) і відтоді незмінно аж до 1924 р. входив до олімпійської програми. 1900 р. вперше було проведено Кубок Девіса – перший командний міжнародний турнір з тенісу. Примітно, що аналогічний жіночий командний турнір, відомий як Кубок Федерації (з 2020 р. – Кубок Біллі Джин Кінг), вперше був проведений тільки в 1963 р.

До середини тридцятих років минулого століття на загальному тенісному фоні виділялися англійці, французи, американці та австралійці. Тому логічно, що турніри, які проводяться в цих державах, вважалися найпрестижнішими у тенісному світі. У 1933 р. ці чотири турніри з легкої руки журналіста Джона Кірана (за найпоширенішою версією) було запущено запозичений з гри в бридж термін «турнір «Великого шолома»», що поєднує всі чотири тенісні топзмагання.

Примітно, що з 20-х рр. минулого століття лідери світового тенісу почали підписувати професійні контракти для виступу перед публікою. Першою, до речі, стала легендарна Сюзанн Ленглен. Згодом поділ на любителів та професіоналів посилювався – проходили паралельні турніри, причому у 60-х рр. XX ст. відтік з любителів у профі помітно посилювався. У 1968 р. тенісні функціонери зрівняли у правах любителів та професіоналів, почалася так звана Відкрита ера без поділу тенісистів за статусом. 1972 р. з'явилася чоловіча Асоціація тенісистів-професіоналів (АТР), а з 1973 р. – Жіноча тенісна асоціація (WTA). 1988 р. відбулося повноцінне повернення тенісу і в олімпійську програму, де цей вид спорту був відсутній 64 роки [4].

Перша світова війна спричинила скасування шостих Олімпійських ігор 1916 р., сьомі відбулись в Антверпені, 1920 р. і восьмі у Парижі, 1924 р. Вони були змішані. Французька олімпіада тривалий час залишилася останньою для тенісних спортсменів. Статус тенісу став причиною конфлікту між двома впливовими (ІТФ та МОК) організаціями (1926 р.). Міжнародний Олімпійський комітет вважав теніс спортом для професіоналів, а в Олімпійських іграх

брали участь лише аматори. З цієї причини теніс виключили зі змагань в Олімпійських іграх.

Ще багато разів після цієї події теніс намагалися повернути, але вдалося це лише наприкінці 60-х рр., у столиці Мексики змагання з тенісу знову було включено до Олімпіади. Саме у цьому турнірі досить успішно взяли участь наші співгромадяни. Третє призове місце в одиночних та парних іграх посіли чоловіки. А ось змішана пара здобула перемогу.

Окрім Мехіко, більше жодна зі столиць, в яких проводилися після цього Олімпійські ігри, не включала до змагань теніс. Так тривало протягом 20 років.

Олімпіада 1988 р. повернула теніс до змагань Олімпійських турнірів. Від Радянського Союзу взяли участь семеро провідних тенісистів країни. Того року нашим спортсменам не вдалося перемогти та отримати призові місця на Олімпіаді, зате вони виконали головний девіз: «головне не перемога, головне – участь». Вже в наступних Олімпійських іграх 1992 р. в Іспанії наші спортсмени в одиночних іграх та парному жіночому розряді здобули третє призове місце. Згідно з висловлюванням президента Міжнародного Олімпійського комітету, яку б медаль на Олімпійських іграх не здобув спортсмен, він назажди залишиться героєм у спортивному світі.

Олімпійські ігри чудово ілюструють місце тенісу у світовому спорті, а ніяк не його історію та етапи розвитку.

Спочатку теніс був аматорською забавою, але з часом він продиктував свої правила професійного спорту. Нині він став видом спортивних змагань, у яких виплачуються найбільші грошові винагороди.

Найстарішим тенісним турніром є Вімблдон. Перші офіційні змагання пройшли в липні 1877 р. в англійському місті Вімблдон на території клубу Вімблдонського тенісу і крокету. Саме це місце і стало відправною точкою у турнірній історії цього виду спорту.

Вімблдон – це найстаріший турнір серії Великого шолома і досі є одним із найпрестижніших. Ці змагання – єдині у серії Великого шолома, що проводяться на траві. Вімблдон також відрізняється від інших турнірів своїм суворою дрес-кодом – гравці мають бути виключно у білому.

Щоліта любителів тенісу завершується у супроводі ще одного відомого турніру – US Open, який щорічно проводиться у Нью-Йорку.

Перші змагання Відкритого чемпіонату США з тенісу відбулися у 1881 р. тоді ще в Ньюпорті та називався національним чемпіонатом США з тенісу серед чоловіків. Лише через шість років подібний чемпіонат почали проводити і для жінок.

У Нью-Йорк турнір переїхав у 1978 р. і тепер проводиться у парку Флашінг Медоус.

Не менш важливим для спортсменів та вболівальників є Ролан Гаррос чи Відкритий чемпіонат Франції з тенісу. Перший національний чемпіонат Франції пройшов у 1891 р. та проводився серед чоловіків. А жінки почали брати участь у турнірі,

починаючи з 1897 р. Міжнародний статус у змагань з'явився в 1925 р. і тільки з 1968 р. в ньому почали брати участь професійні гравці – Корт імені Сюзанн Ленглен на Ролан Гаррос.

Одним із найстаріших турнірів у тенісі є командний Кубок Девіса. Перші змагання у його рамках відбулися 1900 р. в Массачусетсі з ініціативи гарвардських студентів, одного з яких звали Дуайт Девіс. Турнір проводили щорічно, а після смерті Девіса дали змаганням його ім'я, це сталося в 1945 р.

Особливе місце для тенісистів посідає Australian Open, адже саме з нього щороку розпочинається новий сезон. Вперше турнір відбувся у 1905 р. у Мельбурні та називався чемпіонатом Австралазії. Лише через 22 роки турнір перейменували на чемпіонат Австралії, а Відкритим чемпіонатом Австралії з тенісу він став у 1969 р., коли до участі в ньому вперше допустили всіх бажаючих.

Організацією всіх цих змагань опікуються три великі асоціації – ITF (Міжнародна тенісна організація), ATP (Асоціація тенісистів-професіоналів) та WTA (Жіноча тенісна асоціація) [5].

Існує безліч турнірів з тенісу, а також не офіційний, але все ж таки світовий чемпіонат. «Великий шолом» – збори турнірів, найбільш значущих у тенісі. Зазвичай вони проходять як відкриті чемпіонати на австралійських, британських, французьких та американських тенісних кортах.

Якщо спортсмен виграє всі чотири турніри, то отримує як нагороду символічний «Великий шолом». Лише ліченим гравцям вдалося це зробити.

Найбільш престижною вважається перемога саме у британському (Вімблдон) турнірі «Великого шолома». Це змагання названо світовою першістю на відкритих тенісних майданчиках, хоч і неофіційною. У Вімблдоні змагання розпочалися ще до перших Олімпійських ігор. В іграх беруть участь усі п'ять розрядів. Вікова група турніру включає гравців до 21 року та досвідчених тенісистів після 45 років [6].

Теніс став частиною олімпійської програми на перших Олімпійських іграх в Афінах у 1896 р. та Джон БОЛАНД завоював перше олімпійське золото в чоловічому одиночному розряді. Після Олімпійських ігор у Парижі 1924 р., теніс був виключений з програми змагань через розбіжності International Lawn Tennis Federation та Міжнародного Олімпійського комітету щодо аматорського статусу серед тенісистів. Через 64 роки змагання були відновлені і Мілослав МЕЧІР та Штеффі ГРАФ виграли золото в одиночних розрядах у Сеулі 1988 р. Якщо протягом одного року тенісист виграв олімпійське золото і всі чотири турніри Великого Шлему, то вважається, що він виграв Золотий Шлем. Сьогодні, Штеффі ГРАФ є єдиним гравцем, який зміг підкорити всі п'ять вершин у світовому тенісі протягом одного сезону [7].

Великий теніс в Україні асоціюється з елітарним видом спорту, який доступний лише багатим жителям. Насправді все інакше, особливо останнім часом,

коли у великих містах відкривається все велике спеціалізованих центрів як для дітей, так і дорослих. Навіть попри прагнення Радянського Союзу розвиватися у спортивному напрямі, великий теніс тривалий час залишався у тіні. Україна ж світову популярність здобула лише 1990 р., коли Андрій Медведєв став фіналістом турніру «Великий шолом» [8].

В Україну теніс завезли англійські купці, які в 1890 р. створили тенісні клуби в Одесі та Таганрозі; згодом теніс поширився і по інших містах України, а в 1913 р. відбулися тенісні змагання у Києві. У 1920-х рр. відбулися спершу показові тенісні матчі в Одесі, з 1930 р. розпочалися змагання за першість України; їх продовжують і після 1945 р. в категоріях командної першості, особистої – чоловіків, жінок, змішаних пар; влаштовуються також зимові змагання, змагання молоді тощо [9].

У Галичині перші тенісні (ситківкові) клуби постали в 1890-х рр. під впливом зв'язків з Віднем. Теніс пропагував у «Соколі» і студентських спортивних клубах І. Боберський (видав підручник «Ситківка», 1911); перші змагання провело спортивне товариство «Україна» (Львів, 1911; П. Франко, О. Кульчицький). У 1924 р. постав Львівський ситківковий Клуб (ЛКС, діяв до 1939), що мав власні тенісні корти й проводив змагання за першість Західної України.

У США і Канаді теніс пропагує Карпатський Лещетарський Клуб (з 1955 р. відбуваються щорічні змагання за першість Союзу Україно-Американських спортивних товариств) і Українські спортові центральні Америки та Канади в групах молоді й сеньйорів [10].

Теніс, який колись асоціювався лише з елітними клубами та аристократичною забавою, сьогодні стає дедалі популярнішим видом спорту в Україні. З появою нових зірок, таких як Еліна Світоліна, Даяна Ястремська, Олександр Долгополов та інші, теніс завойовує серця тисяч українців. Він привертає увагу не лише своєю елегантністю і грацією, але й можливістю досягти великих успіхів на світовій арені. Проте на шляху популяризації цього спорту в Україні стоять численні виклики: від нестачі інфраструктури та фінансування до культурних бар'єрів. У цій статті ми розглянемо, як теніс став масовим спортом в Україні, які перешкоди йому доводиться долати і які перспективи чекають на український теніс у майбутньому.

Одним з основних бар'єрів для розвитку тенісу в Україні є нестача якісної інфраструктури. Більшість тенісних кортів зосереджені у великих містах, таких як Київ, Харків, Одеса, Львів. У провінційних містах і селах доступ до тенісних майданчиків є обмеженим, що значно звужує можливості для занять цим спортом.

Крім того, існуючі тенісні корти часто перебувають у занедбаному стані або потребують значного оновлення. Відсутність сучасних тенісних академій, які б могли забезпечити комплексну підготовку

спортсменів, є серйозною проблемою. Для порівняння, у сусідній Польщі, де теніс також розвивається швидкими темпами, кількість сучасних тенісних центрів набагато більша, що сприяє популяризації цього спорту серед молоді.

Фінансова доступність також є важливим фактором. Теніс, попри свою популярність, залишається досить дорогим видом спорту. Вартість оренди корту, тренувань, екіпірування та поїздок на змагання часто є непосильною для багатьох українських сімей. Багато молодих талантів залишають спорт через брак коштів на розвиток, а ті, хто має потенціал, змушені шукати підтримки за кордоном.

Держава відіграє важливу роль у розвитку спорту, зокрема тенісу. Проте сьогодні підтримка тенісу з боку держави є недостатньою. Багато молодих спортсменів та їхніх батьків змушені самостійно шукати фінансування для участі у міжнародних турнірах та тренуваннях. Відсутність державних програм підтримки юних тенісистів є суттєвим бар'єром для розвитку цього виду спорту.

Підтримка великого тенісу в Україні повинна бути також забезпечена державним рівнем через ефективну програму, яка охоплює всі аспекти спортивного життя. Державна програма підтримки має включати фінансові стимули для клубів, які активно розвивають інфраструктуру та надають якісні тренування. Забезпечення спеціалізованих тренерських штабів, що мають доступ до новітніх методик та технологій, також є важливою частиною такої програми.

Додатково, держава повинна сприяти формуванню та підтримці молодіжних турнірів та змагань, які стимулюють конкуренцію серед молодих талантів. Це важливо для виявлення і розвитку обіцяних гравців з раннього віку. Застосування програми грантів чи стипендій для обдарованих молодих тенісистів може сприяти їхньому повноцінному розвитку, надаючи їм можливість зосередитися на тренуваннях та підвищенні свого спортивного рівня [11].

Співпраця з бізнесом могла б стати виходом із ситуації. Спонсорство, інвестиції у розвиток тенісної інфраструктури, організація турнірів та підтримка молодих талантів – усе це могло б сприяти популяризації тенісу в Україні. Проте сьогодні участь бізнесу у розвитку українського тенісу є обмеженою. Велика частина фінансування надходить від приватних осіб, тенісних клубів та федерацій, але цього недостатньо для комплексного розвитку спорту на національному рівні.

Підвищення інтересу до тенісу серед молоді багато в чому залежить від медіа. Останніми роками трансляції матчів за участю українських тенісистів стали регулярними на національних каналах, а новини про їхні успіхи часто з'являються в медіа. Проте для популяризації тенісу цього недостатньо.

Необхідно проводити більше дитячих та юнацьких турнірів, організовувати зустрічі з відомими тенісистами, створювати освітні програми та попу-

ляризувати теніс у школах. Тенісні табори, майстер-класи, благодійні турніри – усе це могло б привернути увагу до цього виду спорту та зацікавити нове покоління спортсменів.

Соціальні мережі також відіграють важливу роль у популяризації тенісу. Відомі українські тенісисти активно використовують свої профілі для спілкування з вболівальниками, розповідаючи про свою кар'єру, тренування та життя поза кортом. Це допомагає створити більш тісний зв'язок з аудиторією та привернути увагу до тенісу як до цікавої та перспективної сфери [12].

Щоб український теніс продовжував свою висхідну траєкторію, необхідно вирішити кілька ключових питань:

- Інвестиції в розвиток низового рівня: забезпечення того, щоб молоді гравці мали доступ до якісного тренерського складу і баз з раннього віку, має вирішальне значення. Це охоплює не тільки технічну підготовку, а й освіту з фізичних і психологічних аспектів спорту.
- Підтримка гравців, які переходять з юніорського до професійного туру: програми, що допомагають молодим гравцям перейти з юніорського до професійного туру, можуть мати істотне значення. Це охоплює фінансову підтримку, наставництво і доступ до wild card-заявок на більші турніри.

Види змагань з великого тенісу в Україні

Теніс в Україні пропонує безліч варіантів змагань для професіоналів та любителів. Вони поділяються на кілька основних категорій, залежно від рівня учасників, типу покриття та формату гри.

1. Національні чемпіонати. Найважливішим турніром на національному рівні є Чемпіонат України з тенісу, який проводиться щорічно. У ньому беруть участь як молоді таланти, так і досвідчені гравці, що борються за звання найкращого тенісиста країни.

2. Міжнародні турніри в Україні. Україна також приймає міжнародні турніри, які входять до календаря ITF та ATP/WTА. Це дає можливість українським тенісистам змагатися на високому рівні без необхідності виїзду за кордон. Наприклад, турніри «Кубок Південного» та «Кубок Федерації» вже стали традиційними подіями в українському тенісному календарі.

3. Кубок Девіса та Кубок Федерації. Україна активно бере участь у міжнародних командних змаганнях, таких як Кубок Девіса та Кубок Федерації. Наші збірні вже кілька разів демонстрували високий рівень гри та досягали важливих перемог на світовій арені.

4. Любительські змагання. Теніс популярний не лише серед професіоналів, але й серед аматорів. У багатьох містах України регулярно проводяться аматорські турніри, які дають можливість кожному бажаючому випробувати свої сили на корті [13].

Федерація Тенісу України

Федерація тенісу України (ФТУ) – всеукраїнська громадська організація, національна спортивна федерація, головним завданням якої є розвиток великого тенісу в Україні. Член Міжнародної федерації тенісу [14].

Федерація тенісу України (ФТУ) є головною організацією, що керує розвитком тенісу в нашій країні. Вона була створена у 1991 р. після здобуття незалежності України. ФТУ займається організацією турнірів, підготовкою молодих спортсменів, а також розвитком інфраструктури для тренувань і змагань.

Роль ФТУ у розвитку тенісу

ФТУ підтримує юніорів та молодих спортсменів, допомагаючи їм готуватися до міжнародних змагань. Федерація також проводить численні тенісні академії та школи для початківців, де діти можуть отримати базові знання та навички з тенісу.

Крім того, ФТУ активно співпрацює з міжнародними тенісними організаціями, такими як ITF, ATP, і WTA, що дозволяє українським спортсменам брати участь у найбільших турнірах світу [15].

Висновки. Розвиток великого тенісу в Україні відіграє важливу роль у формуванні спортивної культури та сприяє фізичному та соціальному розвитку нації. Особливу увагу слід зосередити на розвитку тенісних клубів, які виступають осередками для навчання та тренування молодих талантів. Забезпечення доступу до якісної інфраструктури та кваліфікованих тренерів в клубах сприятиме виявленню та розвитку молодих перспектив, що є ключовим елементом для формування нового покоління українських тенісистів.

Додатково, активний розвиток чоловічого тенісу в Україні має величезне значення. Успіх у чоловічому тенісі на прикладі жіночого підніме престиж країни на міжнародному рівні і вплине на популярність цього виду спорту серед молоді. Створення ефектної системи підтримки для чоловічих тенісистів, включаючи фінансову підтримку, тренерський штаб та участь у міжнародних турнірах, сприятиме зростанню конкурентоспроможності та популярності українського тенісу у світі. Такий підхід стимулюватиме розвиток спортивного руху в Україні, зміцнюючи її позиції в світовому спорті та визначаючи нові стандарти для наступних поколінь тенісистів.

Література

1. История тенниса: возникновение и становление. *Теннисная энциклопедия Игоря Ивицкого*. URL: https://tennis-i.com/tennisnaya-entsiklopediya/istoriya-tennisa/letopis-vozniknoveniya-i-stanovleniya-tennisa.html#google_vignette (дата звернення: 10.10.2024).
2. Теніс. *Bikinedia*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Теніс> (дата звернення: 10.10.2024).
3. Найнеймовірніші факти з історії великого тенісу. *Марина Теніс Клуб*. URL: <https://kiev.tennis.ua/articles/neveroyatnie-fakti-iz-istorii-bolshogo-tennisa/> (дата звернення: 10.10.2024).

4. История развития большого тенниса. *Всё для тенниса*. URL: <https://allfortennis.ru/content/9-istoriya-razvitiya-bolshogo-tennisa> (дата звернення: 10.10.2024).
5. Подушкин С. Теннис: вид спорта, история, правила, термины, турниры и звезды. *Olympics.com*. URL: <https://olympics.com/ru/news/tennis-vid-sporta-istoriya-pravila-terminy-turniry-i-zvezdy> (дата звернення: 10.10.2024).
6. Теннис на Олимпийских играх. *Великий Шлем. Тенісний довідник – Історія головних тенісних турнірів*. URL: <https://www.grandslamhistory.com.ua/olympic-games> (дата звернення: 10.10.2024).
7. Развитие тенісу в Україні. *StudFiles*. URL: <https://studfile.net/preview/7146897/page/3/> (дата звернення: 10.10.2024).
8. История большого тенниса в Украине. *Тенісний Портал України*. URL: https://tennisua.org/istoriya-bolshogo-tennisa-v-ukraine/#google_vignette (дата звернення: 10.10.2024).
9. Каратник І. В. Історія розвитку тенісу. Основні правила гри в теніс. Лекція з навчальної дисципліни «ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА СПОРТИВНИХ ІГОР». URL: https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/23170/1/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%96%D1%81%20_%D0%A4%D1%96%D0%A0.pdf (дата звернення 10.10.2024).
10. История тенниса. *Школа большого тенниса. Киев – Теннис для взрослых и детей. Главная. ТКД – Теннисный Клуб Динамовец*. URL: <https://school-tennis.com.ua/stati/istoriya-tennisa.html> (дата звернення: 10.10.2024).
11. История тенниса: первые турниры и лучшие теннисисты. *iSport.ua*. URL: <https://isport.ua/tennis/1073419-istoriya-tennisa-pervye-turniry-i-assotsiatsii> (дата звернення: 10.10.2024).
12. Чому Україні потрібна програма розвитку великого тенісу: світовий престиж, призові та спонсорство кращих спортсменів. *Tribuna.com*. URL: <https://ua.tribuna.com/uk/blogs/creativesportshots/3096329-chomu-ukrayini-potribna-programa-rozvytku-velykogo-tenisu-svit/> (дата звернення 10.10.2024).
13. Коновалець Євген. Популярність тенісу в Україні: злеті, виклики та перспективи. *DAYCOM*. URL: <https://daycom.com.ua/news/populyarnist-tenisu-v-ukrayini-zleti-vikliki-ta-perspektivi> (дата звернення: 10.10.2024).
14. Великий теніс України: Історія, Види Змагань, Перспектива. *sportmaniya.com.ua*. URL: <https://sportmaniya.com.ua/velykyu-tenis-v-ukraini/> (дата звернення: 10.10.2024).
15. Федерація тенісу України. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Федерація_тенісу_України (дата звернення: 10.10.2024).

Bagbekov T. R., Student of Speciality 017 Physical Culture and Sports, Educational and Scientific Humanities Institute of the Admiral Makarov National University of Shipbuilding, (Ukraine, Mykolaiv), timurbagbekov@gmail.com

Savina O. Yu., Associate Professor of the Department of Physical Education and Sports, Educational and Scientific Humanities Institute of the Admiral Makarov National University of Shipbuilding, (Ukraine, Mykolaiv), oksanasavina14@gmail.com

DEVELOPMENT OF TENNIS AS AN OLYMPIC SPORT

A study of the development of tennis abroad and on the territory of Ukraine was conducted. The concept of tennis and the main components of its formation are analyzed. The main factors of the development of tennis in the world and in Ukraine are determined. Organizations involved in the development of tennis in Ukraine are identified. The problems of tennis as an Olympic sport are described and ways of increasing interest in it and attracting more participants are indicated.

Key words: sport, tennis, development of tennis, Olympic and professional sports.

ЗМІСТ

ДИЗАЙН

<i>Матійко Н. О., Дюміна К. М.</i>	Концептуальна модель бренд-дизайну в умовах цифрової конкуренції.....	3
<i>Матійко О. В., Куприяненко А. О.</i>	Вплив просторового макетування на естетичні та функціональні аспекти дизайну інтер'єру.....	5
<i>Портнов Д., Кульчинська В.</i>	Творчі студентські виставки в контексті формування навичок студентів-дизайнерів	7
<i>Сергієнко О. М., Кульчинська В. А.</i>	Використання виробів зі скла в оздобленні мінімалістичного інтер'єру.....	9
<i>Сергієнко О. М., Толкушкіна А.</i>	Фотографія як засіб сюжетної організації літературного твору	11
<i>Чигінцев С. І., Чигінцева О. В.</i>	Основні етапи при проектуванні елементів дитячого майданчика.....	13
<i>Данильченко Н. В., Гавловська Д.</i>	Інтеграція конкурсів з дизайну в навчальний процес.....	14

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І ОЛІМПІЙСЬКИЙ СПОРТ

<i>Багбеков Т. Р., Савіна О. Ю.</i>	Розвиток тенісу як олімпійського виду спорту	16
<i>Бровко А. С., Сокол О. В.</i>	Кікбоксинг сольні композиції (музичні форми)	23
<i>Бурдін Д. С., Савіна О. Ю.</i>	Психосоціальна та фізична реабілітація ветеранів війни на Миколаївщині	25
<i>Гриник Є. І., Бірюк С. В.</i>	Історичні аспекти розвитку легкої атлетики на Миколаївщині.....	28
<i>Дон А. Г., Савіна О. Ю.</i>	Тенденції управління сферою фізичної культури і спорту в умовах глобалізації	31
<i>Дратман Л. С., Сокол О. В.</i>	Художня гімнастика як специфічна система фізичного виховання дівчат.....	35
<i>Кузікова Р. С., Деркач В. М.</i>	Особливості етапу початкової спортивної підготовки у важкій атлетиці	37
<i>Марцінковський І. Б., Єремєєва Є. А.</i>	Поширені травми у художній гімнастиці та заходи їх попередження (огляд літератури)	40
<i>Марцінковський І. Б., Єрофєєнко А. Д.</i>	Поширені травми у фехтуванні та заходи їх попередження за даними літератури	44
<i>Цап А. О., Сокол О. В.</i>	Розвиток фехтування як виду спорту	47

СУЧАСНІ МОВИ І ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА

Єганова Л. Л.	Особливості викладання німецької мови як другої іноземної після англійської.....	50
Литвинова А. Д., Ворчакова І. Є.	Автоматичний переклад юридичних текстів: аналіз неточностей і їхні правові наслідки	52
Філенко У. Ю.	Особливості функціонування вторинних текстів у сучасному комунікативному просторі (на матеріалі детективного дискурсу)	54

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

Бобіна О. В.	Третій рік навчання під час війни (2024): побіжний звіт директора ННГІ.....	57
Кравчук О. Ю., Гордієнко Д. О.	Практики забезпечення політичної безпеки в державі: міжнародний досвід	60
Матвієнко Л. В.	Спогади мешканців селища Первомайське: реалії лютого 2022 року.....	63
Оліфірова М. В., Матвієнко Л. В.	Особливості становища бізнесу на Миколаївщині, зумовлені російсько-українською війною 2014–2024 рр.	64
Сонечко О. С.	Рекреаційні та природні ресурси Миколаївщини: можливості відновлення	66
Сонечко О. С., Сугакова П. В.	Проблема водопостачання міста Миколаєва в умовах військової агресії: виклики та медико-соціальні наслідки	68

ПСИХОЛОГІЯ

Домашевська Д. П., Литвиненко І. С.	Розвиток емоційної регуляції як стратегія соціальної адаптації осіб з обмеженими фізичними можливостями	70
Кудряшова Д. С., Литвиненко І. С.	Протидія та попередження булінгу в закладах освіти	72
Ларченко І. В.	Локус контролю як чинник професійного самовизначення, стресостійкості та ментального здоров'я випускників професійно технічних навчальних закладів в умовах стресогенності	74
Литвиненко І. С., Вітко Ю. С.	Особливості прояву пізнавальної активності у старшокласників у процесі навчально-пізнавальної діяльності	78
Литвиненко І. С., Догарева В. В.	Смислоутворення як чинник переживання травматичного досвіду	81
Литвиненко І. С., Жело Ю. В.	Організація інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти	83
Литвиненко І. С., Жереги О. В.	Особливості використання почуття гумору як ресурсу психологічного подолання перешкод.....	86
Литвиненко І. С., Козирева Є. В.	Психологічна допомога членам сімей загиблих воїнів.....	89
Литвиненко І. С., Манзарук Н. О.	ПТРС у дітей, які пережили психотравмуючі події.....	91
Литвиненко І. С., Розум'як С. О.	Психологічні особливості попередження конфліктів у подружній сім'ї	92

Литвиненко І. С., Мочалова О. В.	Особливості мотивування на здоровий спосіб життя студентської молоді в сучасних реаліях українського суспільства.....	94
Литвиненко І. С., Тимченко С. О.	Психологічна готовність дітей дошкільного віку до навчання в школі.....	97
Миргородський С. О., Литвиненко І. С.	Агресивні реакції та шляхи їх корекції в молодших школярів	99
Олексюк О. М., Гучек О. В.	Структура психологічної готовності психологів до професійної діяльності.....	101
Олексюк О. М., Коваль А. С.	Психологічна характеристика юнацького віку в сучасних умовах.....	103
Олексюк О. М., Козут О. В.	Стресові фактори в умовах професійної діяльності вчителя.....	105
Олексюк О. М., Приходько О. А.	Механізми психологічного впливу реклами на світогляд молоді	107
Сінченко В. М., Коренєва Ю. П.	Війна і дитинство на Миколаївщині: психологічні наслідки та прогноз на майбутнє.....	109
Чугуєва І. Є., Болотня Г. Б.	Тривожність як сучасна психологічна проблема та методи її подолання.....	111

ЛІТЕРАТУРНІ СТОРІНКИ

Сонечко О. С.	Наші янголи... ..	114
	Хвили тихої, мілкої Балтики... ..	114
	Мій дім... ..	115
	Місто в гірлі Інгулу... ..	115
ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВИХ СТАТЕЙ.....		119
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СТАТТІ		120
ВИПАДКИ СКОРОЧЕНЬ, ЩО ЧАСТО ТРАПЛЯЮТЬСЯ У НАУКОВИХ ТЕКСТАХ		121

Наукове видання

ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК НУК

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 17

Редколегія не завжди поділяє погляд авторів статей.
За достовірність викладених фактів відповідальність несе автор.

Формат 60×84¹/₈. Ум. друк. арк. 14,2. Тираж 100 пр. Зам. № 3012-1.

Поліграфічне підприємство СПД Румянцева Г. В.
54038, м. Миколаїв, вул. Бузника, 5/1.
Свідоцтво МК № 11 від 26.01.2007 р.